

Pressens Stilling i den demokratiske Stat

Stockholm.

I. Af *H. Tingsten*
 Chefredaktør, Professor
Herbert Tingsten

I den af medborgerlig Frihed og repræsentativ Styrelse prægede Stat har Regeringen principielt ingen Indflydelse paa Pressen. Regeringen har Ledelsen og bærer Ansvar, Pressens Opgave er at informere, debatere og kritisere.

I Realiteten har denne Rollefordeling aldrig kunnet opretholdes strengt. Regeringen har haft Brug for Folkeopinionens og dermed Pressens Støtte — den har villet dirigere eller i det mindste påvirke, ikke mindst i udenrigspolitiske Spørgsmaal, hvor Partijherne ofte er uddyldende eller ligefrem jærme paa deres Side har haft Brug for og krævet Oplysning om den politiske Ledelses Hensigter og Handlinger — og undertiden til og med været villige til at købe Nyheder under Løfte om politisk Understøttelse. De har, under Henvisning til deres Evne til at skabe eller afspejle Folkeopinionen, direkte villet påvirke Statsarbejdet og optræde som kritiske Granskere af de Styrendes Virksomhed baade i

Aarsagen til, at Regeringen i det førstnævnte Tilfælde træder i Forbindelse med Pressen, er aabenbar. Hvis f. Eks. en Overenskomst med et andet Land forberedes er det for Regeringen ønskeligt eller nødvendigt at faa Opi- nionen med sig, samtidig som det ofte anses for ubøjeeligt at lade Almenhe- den faa Del i Forhandlingerne. En na- turlig Middelvej bliver at give Pres- sen Informationer og samtidig fastsætte mer eller mindre snævre Grænser for Anvendelsen af disse Informationer. Om alt, set fra de Styrendes Standpunkt, gaar vel, iværksættes der Propaganda for visse Formaal uden at dusses Bag- grund blottes: man faar Publicitetens Fordele og undgaar dens Risiko.

Ogsaa i andre, mindre betydningsfulde Tilfælde kan en direkte Forbin- delse mellem Regering og Presse synes ønskelig: Fortrolige Oplysninger kan giv- ves vedrørende Styrelsens Handlinger, man kan klarlægge Landets Situation og sine egne Hensigter med en helt an- den Oprigtighed og Fuldstændighed end i offentlige Taler og Erklæringer.

Fælles for de her nævnte Tilfælde er, at Pressen faar Oplysninger, men ikke fuld Frihed til at benytte dem, den bliver en Formidler mellem Regering og Folk i Overensstemmelse med visse Instruktioner. Gennem de regelmæssige Presse-Konferencer, som i mange Lande holdes mellem Regerings-Represen- tater og Pressefolk, kan Medtøden udvik-

les til Fuldkommenhed.

At visse Fordele er, eller i det mind- ste kan være, forenede med en saadan Ordning, fremgaar af det allerede sagte. Men ogsaa Farer og Vanskeligheder op-

punkter, som tilbydes dem. Ganske spe- cielt bliver dette Tilfældet, saatrømt Informationer kun ydes til en privile- geret Krets, og en oppositionel Holdning medfører, eller befrægtes a ville med- føre, Udelukkelse af denne Krets. Det

★

blive Garant og Propaganda-Middel i Stedet for Observator og Kritiker. I de store Demokratier har man kun- net paavise en Række konkrete Tilfæ- lde i den Retning. Mere end en af de amerikanske Præsidenter har været en Mester i Kunsten at lede Opinionen ved Hjælp af en hensigtsmæssig atvejet Publicitet. De Styrendes Oplysninger til Pressen kan i Vinkelligheden blive en Form for Mørklægning. Man har i Ame- rika kritiseret Præsidentens Presse-Kon- ferencer med den Motivering, at de kan føre til en subtil Form for Censur. Denne Form for Information kan, skri- ver Villard i sit Arbejde „The disor- pearing daily“ (1944), gøre det umu- ligt for Pressefolkene at underrette Al- menheden om vigtige Beslutninger og Planer, fordi Meddelelsen om dem gives i Fortrolighed: „Alle de Journalister, som Præsidenten konfidentielt under- retter om visse foresaaende Begiven- heder, er forpligtede til Tavshed, selv om de maaske tidligere har faaet de samme Oplysninger fra et Medlem af Kabinettet, en fremtrædende Senator eller en udenlandsk Stats Ambassadør“.

Endnu stærkere udtrykker en en- gelsk Pressemand, Francis Williams, sig om sine Erfaringer fra de senere Aar („Press, parliament and people“, 1946). Regeringen har, skriver han, i Oplys- ninger, afgivne under Tavshedslofte, set „et af de sikreste og mest prøvede Mid-

Chefredaktør, Prof. Herbert Tingsten.

svenske udenrigspolitiske Nævn er ved en Lejlighed blevet kaldt en „förgylt Rottfælde“ med Tanke paa, at det let bliver et Retskab for Regeringen, ikke i et Kontrol-Organ over for denne. For Pressen medfører den stadiige Kontakt „et af de sikreste og mest prøvede Mid-

mandre ubevidst til at godtage de Syns- med Regeringen samme Risiko: den kan

blive Garant og Propaganda-Middel i Stedet for Observator og Kritiker. I de store Demokratier har man kun- net paavise en Række konkrete Tilfæ- lde i den Retning. Mere end en af de amerikanske Præsidenter har været en Mester i Kunsten at lede Opinionen ved Hjælp af en hensigtsmæssig atvejet Publicitet. De Styrendes Oplysninger til Pressen kan i Vinkelligheden blive en Form for Mørklægning. Man har i Ame- rika kritiseret Præsidentens Presse-Kon- ferencer med den Motivering, at de kan føre til en subtil Form for Censur. Denne Form for Information kan, skri- ver Villard i sit Arbejde „The disor- pearing daily“ (1944), gøre det umu- ligt for Pressefolkene at underrette Al- menheden om vigtige Beslutninger og Planer, fordi Meddelelsen om dem gives i Fortrolighed: „Alle de Journalister, som Præsidenten konfidentielt under- retter om visse foresaaende Begiven- heder, er forpligtede til Tavshed, selv om de maaske tidligere har faaet de samme Oplysninger fra et Medlem af Kabinettet, en fremtrædende Senator eller en udenlandsk Stats Ambassadør“.

Endnu stærkere udtrykker en en- gelsk Pressemand, Francis Williams, sig om sine Erfaringer fra de senere Aar („Press, parliament and people“, 1946). Regeringen har, skriver han, i Oplys- ninger, afgivne under Tavshedslofte, set „et af de sikreste og mest prøvede Mid-

<p>iligtvis anses, sidst imidlertid i Spørgsmaal, som den gennem vil men</p>	<p>Agtsaende selvstyrvendig Bedømmelse, Publicitetens Samvittighed beror i Ministrenes Dokumenter. En saadan Tilstand kan kun undgaaes gennem Ligestillethed, gennem fælles Afgørelser. Regeringen maa give sine Informationer under Betoning af de Grunde, der taler for Hemmelighedelse, men med fuld Anerkendelse af Pressens Ret til selv at bedømme, hvorvidt disse Grunde kan betragtes som fyldestgørende.</p>	<p>At fastholde Grænselinjen er imidlertid altid svært, i farlige Situationer næsten umuligt. Pressens Holdning virker tilbage paa dens eget Lands Stilling. Regeringen fortrølliges af den Risiko, som Kritik af og Angreb paa fremmede Lande antages at ville medføre, og bliver tilbøjelig til at Publicisteme at fordrer den samme Attitude af moralisk Indifferens, som er unndgaelig for den selv.</p>	<p>En af disse Foreslåinger, som i Grundten bestrider det omhandlede Problems Betydning, gaar i sin mest ekstreme Form ud paa, at Pressen ikke er i Stand til i væsentlig Grad at paavirke de internationale Forbindelser. Pressen, siger eller antyder man, kan gennem sine Forslag og sin Kritik fremkalde en overladisk Uro og Irritation, men alvorligere Forviklinger evner den ikke at forårsage: Under ingen Omstændigheder kan Aviskampagner føre til Krigsudbrud. Thi Stateme ledes af deres Interesser, Konflikter opstaar uden lukkende paa Grund af reelle Modsetninger, Bladudtalelser og andre Opinions-Ytringer betyder derfor lidet eller intet i den ene eller andet Retning.</p>	<p>Det kan synes overtilfødig, at gaa nærmere ind paa denne Tankegang i Aaret 1946. De sidste Aars Erfaringer burde i det mindste have vist, at Stateme ikke altid styres fornuftigt, at deres Handlinger ikke paa længere Siget end netop Øjeblikkets stemmer overens med deres egne Interessers Krav. Men Tankegangen fremtræder saa ofte som selvtilføgelig Forudsætning for bestemte Ræsonnementer, at det er nødvendigt at præcisere den. Her som i mange andre lignende Tilfælde bliver en Præcisering ensbetydende med en Gendrivelse.</p>	<p>En fremtrædende Tjenestemand i det svenske Udenrigsministerium har nylig offentlig hævdet, at Udenrigsledelsen som Følge af sine Kundskaber og Erfaringer nødvendigvis maa besidde en overlegen Evne til Vurdering af Situationen. Den Vejledning, den giver Folkerepræsentanterne — og dette gælder lige saa høj Grad Aviserne — behøver man ikke at stille sig skeptisk overfor, thi Udenrigsledelsen „har et ufejlbart Middelt til at prøve Verden af den Sagkundskab, som er stillet til dens Raadighed — nemlig Begivenhedernes egen Udvikling“.</p>
<p>Det er svært at finde nogen generel Løsning paa dette Dilemma. En Tendens til Modsætning mellem Regering og Presse er unndgaelig: Regeringen vil begrænse og dirigere Nyheds-Fornidlingen. Pressen vil have Nyheder om Regeringens Planer og Beslutninger med Ret til saa snart og saa fuldstændigt som muligt at fortælle, hvad den ved. At en vis Hemmelighedsfuldhed kan være nødvendig, bestrider ingen. Men skal det være de Styrendes eller Pressesæmndenes Sag at bestemme, hvor Grænsen skal gaa? Hvis Statsledelsen systematisk informerer Pressen og samtidig alene bestemmer over Omfanget af Publiciteten, kan Resultatet blive en daarligere Nyheds-Fornidling, end om der overhovedet ikke etableres nogen Forbindelse mellem Regering og Presse.</p>	<p>Det andet Problem-Kompleks, som her skal berøres, gælder Regeringens og Pressens Stilling i Spørgsmaalet om Regering, Personer og Hændelser i fremmede Lande. Man kan her tale om en Fordeling af Rollerne, som fører til en Slags professionel Tilpasning. De Styrende og deres Repræsentanter maa i deres Optræden atspænde det formelle og officielle Forhold, upaa-virket af personlige Følelser. En Ambassadør eller Minister, som ved Hædretæden efter Blodbadet i Juni 1934 havde hjulst dem med andet end respektfuld Ærbødighed, vilde have gjort sig umulig. Et Regeringsmedlem, som ved samme Lejlighed havde sagt sin oprigtige Mening, havde dermed vist sin Uegenhed for en ansvarsfuld Post. En Presse-mand i en demokratisk Stat, som ikke udtrykte sin Afsky, var derimod — eller bundt i det mindste være — kompromitteret for altid.</p>	<p>Naar man vil forsøge at klarlægge og fra bestemte Udgangspunkter bedømme Pressens Stilling i International Politik, er det af Betydning til en Begyndelse at analysere visse almindelige Synspunkter i dette Spørgsmaal — Synspunkter, der ofte fremføres med dogmatisk Sikkerhed, men oftere dukker frem som ikke nærmere motiverede Udgangspunkter for Meningstilkendelysere og Refleksioner.</p>	<p>Det er bekendt, at den amerikanske Presse, først og fremmest <i>Hærs-Præsens</i>, hidtidsige Agitation mod Spanien me-</p>	<p>nes at have bidraget til Krigsudbrudet i 1938. Ogsaa i en Række andre Tilfælde, hvor Situationen ikke var saa opblagt, paastaas Pressens Holdning at have spillet en lignende Rolle. Udenrigspolitiske Modsætninger er som Regel blevet ledsaget af Presseledersaadn som det var Tilfældet mellem Frankrig og Tyskland, respektive England og Tyskland, under Kriserne før den første Verdenskrig. Den almene Opinion er herigenem blevet drevet til at tage lidenskabeligt Standpunkt, og dette kan igen have paavirket Regeringerne. I visse Tilfælde har dog ogsaa heftige Kampagner kunnet føres mellem Bladene i forskellige Lande, uden at dette paaviseligt har forværet det officielle Forhold.</p>	<p>En fremtrædende Tjenestemand i det svenske Udenrigsministerium har nylig offentlig hævdet, at Udenrigsledelsen som Følge af sine Kundskaber og Erfaringer nødvendigvis maa besidde en overlegen Evne til Vurdering af Situationen. Den Vejledning, den giver Folkerepræsentanterne — og dette gælder lige saa høj Grad Aviserne — behøver man ikke at stille sig skeptisk overfor, thi Udenrigsledelsen „har et ufejlbart Middelt til at prøve Verden af den Sagkundskab, som er stillet til dens Raadighed — nemlig Begivenhedernes egen Udvikling“.</p>
<p>Men skal det være de Styrendes eller Pressesæmndenes Sag at bestemme, hvor Grænsen skal gaa? Hvis Statsledelsen systematisk informerer Pressen og samtidig alene bestemmer over Omfanget af Publiciteten, kan Resultatet blive en daarligere Nyheds-Fornidling, end om der overhovedet ikke etableres nogen Forbindelse mellem Regering og Presse.</p>	<p>Det andet Problem-Kompleks, som her skal berøres, gælder Regeringens og Pressens Stilling i Spørgsmaalet om Regering, Personer og Hændelser i fremmede Lande. Man kan her tale om en Fordeling af Rollerne, som fører til en Slags professionel Tilpasning. De Styrende og deres Repræsentanter maa i deres Optræden atspænde det formelle og officielle Forhold, upaa-virket af personlige Følelser. En Ambassadør eller Minister, som ved Hædretæden efter Blodbadet i Juni 1934 havde hjulst dem med andet end respektfuld Ærbødighed, vilde have gjort sig umulig. Et Regeringsmedlem, som ved samme Lejlighed havde sagt sin oprigtige Mening, havde dermed vist sin Uegenhed for en ansvarsfuld Post. En Presse-mand i en demokratisk Stat, som ikke udtrykte sin Afsky, var derimod — eller bundt i det mindste være — kompromitteret for altid.</p>	<p>Naar man vil forsøge at klarlægge og fra bestemte Udgangspunkter bedømme Pressens Stilling i International Politik, er det af Betydning til en Begyndelse at analysere visse almindelige Synspunkter i dette Spørgsmaal — Synspunkter, der ofte fremføres med dogmatisk Sikkerhed, men oftere dukker frem som ikke nærmere motiverede Udgangspunkter for Meningstilkendelysere og Refleksioner.</p>	<p>Det er bekendt, at den amerikanske Presse, først og fremmest <i>Hærs-Præsens</i>, hidtidsige Agitation mod Spanien me-</p>	<p>nes at have bidraget til Krigsudbrudet i 1938. Ogsaa i en Række andre Tilfælde, hvor Situationen ikke var saa opblagt, paastaas Pressens Holdning at have spillet en lignende Rolle. Udenrigspolitiske Modsætninger er som Regel blevet ledsaget af Presseledersaadn som det var Tilfældet mellem Frankrig og Tyskland, respektive England og Tyskland, under Kriserne før den første Verdenskrig. Den almene Opinion er herigenem blevet drevet til at tage lidenskabeligt Standpunkt, og dette kan igen have paavirket Regeringerne. I visse Tilfælde har dog ogsaa heftige Kampagner kunnet føres mellem Bladene i forskellige Lande, uden at dette paaviseligt har forværet det officielle Forhold.</p>	<p>En fremtrædende Tjenestemand i det svenske Udenrigsministerium har nylig offentlig hævdet, at Udenrigsledelsen som Følge af sine Kundskaber og Erfaringer nødvendigvis maa besidde en overlegen Evne til Vurdering af Situationen. Den Vejledning, den giver Folkerepræsentanterne — og dette gælder lige saa høj Grad Aviserne — behøver man ikke at stille sig skeptisk overfor, thi Udenrigsledelsen „har et ufejlbart Middelt til at prøve Verden af den Sagkundskab, som er stillet til dens Raadighed — nemlig Begivenhedernes egen Udvikling“.</p>
<p>Men skal det være de Styrendes eller Pressesæmndenes Sag at bestemme, hvor Grænsen skal gaa? Hvis Statsledelsen systematisk informerer Pressen og samtidig alene bestemmer over Omfanget af Publiciteten, kan Resultatet blive en daarligere Nyheds-Fornidling, end om der overhovedet ikke etableres nogen Forbindelse mellem Regering og Presse.</p>	<p>Det andet Problem-Kompleks, som her skal berøres, gælder Regeringens og Pressens Stilling i Spørgsmaalet om Regering, Personer og Hændelser i fremmede Lande. Man kan her tale om en Fordeling af Rollerne, som fører til en Slags professionel Tilpasning. De Styrende og deres Repræsentanter maa i deres Optræden atspænde det formelle og officielle Forhold, upaa-virket af personlige Følelser. En Ambassadør eller Minister, som ved Hædretæden efter Blodbadet i Juni 1934 havde hjulst dem med andet end respektfuld Ærbødighed, vilde have gjort sig umulig. Et Regeringsmedlem, som ved samme Lejlighed havde sagt sin oprigtige Mening, havde dermed vist sin Uegenhed for en ansvarsfuld Post. En Presse-mand i en demokratisk Stat, som ikke udtrykte sin Afsky, var derimod — eller bundt i det mindste være — kompromitteret for altid.</p>	<p>Naar man vil forsøge at klarlægge og fra bestemte Udgangspunkter bedømme Pressens Stilling i International Politik, er det af Betydning til en Begyndelse at analysere visse almindelige Synspunkter i dette Spørgsmaal — Synspunkter, der ofte fremføres med dogmatisk Sikkerhed, men oftere dukker frem som ikke nærmere motiverede Udgangspunkter for Meningstilkendelysere og Refleksioner.</p>	<p>Det er bekendt, at den amerikanske Presse, først og fremmest <i>Hærs-Præsens</i>, hidtidsige Agitation mod Spanien me-</p>	<p>nes at have bidraget til Krigsudbrudet i 1938. Ogsaa i en Række andre Tilfælde, hvor Situationen ikke var saa opblagt, paastaas Pressens Holdning at have spillet en lignende Rolle. Udenrigspolitiske Modsætninger er som Regel blevet ledsaget af Presseledersaadn som det var Tilfældet mellem Frankrig og Tyskland, respektive England og Tyskland, under Kriserne før den første Verdenskrig. Den almene Opinion er herigenem blevet drevet til at tage lidenskabeligt Standpunkt, og dette kan igen have paavirket Regeringerne. I visse Tilfælde har dog ogsaa heftige Kampagner kunnet føres mellem Bladene i forskellige Lande, uden at dette paaviseligt har forværet det officielle Forhold.</p>	<p>En fremtrædende Tjenestemand i det svenske Udenrigsministerium har nylig offentlig hævdet, at Udenrigsledelsen som Følge af sine Kundskaber og Erfaringer nødvendigvis maa besidde en overlegen Evne til Vurdering af Situationen. Den Vejledning, den giver Folkerepræsentanterne — og dette gælder lige saa høj Grad Aviserne — behøver man ikke at stille sig skeptisk overfor, thi Udenrigsledelsen „har et ufejlbart Middelt til at prøve Verden af den Sagkundskab, som er stillet til dens Raadighed — nemlig Begivenhedernes egen Udvikling“.</p>

En fremtrædende Tjenestemand i det svenske Udenrigsministerium har nylig offentlig hævdet, at Udenrigsledelsen som Følge af sine Kundskaber og Erfaringer nødvendigvis maa besidde en overlegen Evne til Vurdering af Situationen. Den Vejledning, den giver Folkerepræsentanterne — og dette gælder lige saa høj Grad Aviserne — behøver man ikke at stille sig skeptisk overfor, thi Udenrigsledelsen „har et ufejlbart Middelt til at prøve Verden af den Sagkundskab, som er stillet til dens Raadighed — nemlig Begivenhedernes egen Udvikling“.

Vi har allerede peget paa Grundene til, at en saadan Opatæelse ikke kan akcepteres. Det bør tilføjes, at Godkendelsen af den betydter den demokratiske Debats Afskaffelse paa det vigtigste af alle Omraader. Et aabent Diplomati i den Forstand, at alle Forhandlinger skulde føres i fuld Offentlighed, er visseelig en Utopi, og allerede heraf følger en Begrænsning i Diskussionen. Men stort set kan man udmærket inddominere under Krig og Kriser, er Kravet om Loyalitet mod Ems eget Land, d. v. s. Landets Regering. Man hævder, at Statsledelsen bedst kan overskue Konsekvenserne af Forsatshninger og Opatæelser er egnet til at styrke Statens Position udadtil, mens indre Splitelse undergraver de Styrendes Autoritet.

Den Forestilling, at Udenrigsministeren sidder inde med Hemmeligheder, som er afgørende for Bedømmelsen af